

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษา
แห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ*

PATICIPATORY COMMUNICATION BASED ON BUDDHIST EDUCATIONAL
ADMISISTRATION IN DRIVING NATIONAL EDUCATION PLAN FOR
NATIONAL EDUCATION COUNCIL

¹สุกานดา ปานเพชร Sukanda Panpetch, ²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan,

³ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: sukanda0panpetch@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ ออกแบบวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติของสภาการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการศึกษเอกสาร ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติของสภาการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอนด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนากลไกและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งการสื่อสารแนวดิ่ง (Top-down Approach) และการสื่อสารแนวระนาบ (Horizontal Communication) เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ได้รับการตอบสนองและร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจังกายใต้แนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การนำไปใช้ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, หลักพุทธบริหารการศึกษา, การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ, สภาการศึกษาแห่งชาติ

* Received: December 07, 2020, Revised: December 22, 2020, Accepted: December 22, 2020.

Abstract

This research paper aimed to propose participatory communication based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Education Council. Qualitative research was designed and three research steps were conducted. Step 1: study the current conditions and problems of participatory communication in driving the National Education Plan of the National Education Council by documentary study. Step 2: develop a participatory communication approach based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Education Council by interviewing 10 key informants. Step 3: proposing participatory communication based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Council of Education with focus group discussion of 10 experts. Content analysis was used for data analysis all three steps. Results found that participatory communication based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Education Council. It is a guideline for the development of mechanisms and factors that will encourage a participatory communication process from all sectors both the top-down approach and horizontal communication to drive the national education plan to be responsive and cooperate in the continuous implementation of the plan under National Education 2017-2032. The direction of development of Thailand according to the National Strategy 20 consists of 1) principles, 2) objectives, 3) development process, 4) implementation, 5) conditions for success.

Keywords: Participatory Communication, Buddhist Educational Administration, National Education Plan Mobilization, National Education Council

บทนำ

การสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการพัฒนา (Development) พบว่า มีนักวิชาการจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารว่ามีบทบาทต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาในทุกระดับ โดยมีงานวิจัยระบุว่า โครงการพัฒนาต่างๆ บางโครงการ ล้มเหลวเพราะขาดการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาโครงการต่างๆ เป็นอย่างมาก (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548, หน้า 25-34)

การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดการมีส่วนร่วมและแนวคิดการสื่อสาร ดังนั้นในการที่จะทำความเข้าใจการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมได้นั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจทั้งแนวคิดการมีส่วนร่วมและแนวคิดการสื่อสาร กล่าวคือ การมีส่วนร่วม (Participation) คือ กิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นวางแผนซึ่งประชาชนจะต้องระบุปัญหาและความต้องการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นประเมินผล ตลอดจนถึง

บำรุงรักษา ในส่วนของคำว่า การสื่อสาร (Communication) นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย สรุปว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกิดขึ้นโดยการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ส่งสารผ่านสื่อหรือช่องทางต่างๆ ไปยังผู้รับสารเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง (United Nations, 1983) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นจากแนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication) ซึ่งมีพัฒนาการทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติที่เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยการสื่อสารเพื่อพัฒนานั้นจะเป็นการสื่อสารเพื่อสนับสนุนโครงการ ที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์เพื่อจูงใจให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและยกระดับกระบวนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Thomus Tufte and Paolo Mefalopulos, 2009, p. 6)

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะ ในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 โดยประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด และเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแผนที่ระบุถึงนโยบายและแนวทางการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายการศึกษาตามปัจจัยของเศรษฐกิจและสังคมตามแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันมีนโยบายการศึกษา คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการหนุนเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีการสังสมทุนทางปัญญาเชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพและการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย (พระมหาญาณวิวัฒน์ วิฑูรย์คุณโน, อชิรญา ภู่งศกร, 2559, หน้า 30-46) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันเพื่อให้บรรลุตามปรัชญาหลักและเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงฯ จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา 2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3) เพื่อ

พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ (วราพร เอรารวรรณ, 2560, หน้า 3-19)

แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนแม่บทที่กำหนดทิศทางและการพัฒนาการศึกษาของประเทศไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการติดตามประเมินการบรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนฯ ว่ามีมากน้อยเพียงใด รวมถึงการติดตามประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่าได้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แผนนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานในแต่ละวัตถุประสงค์เพียงใด มีปัญหา อุปสรรค หรือสาเหตุจากปัจจัยใดที่ทำให้ไม่บรรลุผลที่กำหนดไว้ในแผนฯ รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป

อย่างไรก็ดี เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ในปี 2559 การพัฒนาการศึกษาของประเทศได้กำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) คนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะเชิงวิชาชีพมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ และ 3) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและเรียนรู้มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ร่วมกับพลโลกอย่างสันติสุขมีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (วราพร เอรารวรรณ, 2560, หน้า 3-19) ซึ่งหากมีหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสถานการณ์การศึกษาแห่งชาติ อาจเป็นประโยชน์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะหลักพุทธธรรม คือ อปริหานิยธรรม 7 (ที.ม. (ไทย) 10/68/67-68) เป็นธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ที่ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะนำไปเพื่อความเจริญ (บ้านจอมยุทธ์, 2563) ได้แก่

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาลูกไปติดยาเสพติดก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

2. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำการที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษารื้อกันก็ต้องอยู่พร้อมกันเพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่กำลังไปด้วยความเต็มใจ

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของ

กลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

4. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดก่อนผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหนอยากลูกตนเองให้ชั่ว

5. ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้ การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือชมเชยรังแก

6. สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกันเช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

7. ให้การอารักขา คัมภีร์ อ้นชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือการคุ้มครองบรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแผนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เพื่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนากลไกและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งการสื่อสารแนวดิ่งและการสื่อสารแนวระนาบ เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ได้รับการตอบสนองและร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจังภายใต้แนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การนำไปใช้ และ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการ

1.1 กำหนดแนวคิดในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดให้มีรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

1.2 วิธีการในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติต้องกำหนดให้มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของสังคมทุกระดับ

1.3 เครื่องมือในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติต้องสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม

1.4 กลยุทธ์ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้นำหลักพุทธบริหารศึกษามาประยุกต์ใช้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือสื่อสารภายใต้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษา

2.2 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษา

3. กระบวนการพัฒนา กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาด้านรูปแบบการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติมาผสมผสานกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยแบ่งกระบวนการดังกล่าวออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

3.1 กระบวนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับมหภาค

กระบวนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับมหภาค คือ การขับเคลื่อนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการแปลงนโยบายให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ แผนการศึกษาแห่งชาติถือเป็นนโยบายสาธารณะระดับชาติจึงต้องมีการกำหนดขอบเขตการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะของแนวทาง/แผนงาน/โครงการต่างๆ ซึ่งจะกระจายออกไปในรูปแบบแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ คือ แผนระดับกระทรวง แผนระดับภูมิภาค แผนระดับเขตพื้นที่ แผนระดับโรงเรียน และแผนการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนก็ตาม จะมีการพิจารณาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานราชการที่ได้รับมอบหมายมารับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงและกรมในส่วนกลาง จะทำหน้าที่แปลงนโยบายนั้นออกมาให้หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และ/หรือส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่การขับเคลื่อนนโยบายจะต้องใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อนโยบายต่างๆ อย่างชัดเจน และการขับเคลื่อนนโยบายต้องอาศัยการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากบุคคลฝ่ายต่างๆ เช่น ชนชั้นนำ ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น แต่ความสนับสนุนจากฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จได้มาก โดยเฉพาะฝ่ายการเมืองต้องให้ความสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเต็มที่ทั้งด้านการเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ดิน/สถานที่ทำการ รวมทั้งวิทยาการ/เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานหรือโครงการเพื่อนำไปปฏิบัติจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้กำหนดนโยบาย และสนองตอบต่อประเด็นปัญหาที่ทำให้นโยบายก่อตัวขึ้นนั้น ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติควรนำแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาไปใช้เพื่อหลีกเลี่ยงเงื่อนไขหรือสภาพการณ์ในการขับเคลื่อนแผนระดับมหภาค ได้แก่ (1) นโยบายที่มีวัตถุประสงค์ที่คลุมเครือ ไม่เฉพาะเจาะจง ทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถใช้ดุลพินิจได้มาก (2) วัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีหลากหลายประการและขัดแย้งกัน รวมทั้งลำดับความสำคัญก่อนหลัง (3) ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายของหน่วยงานที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้กำหนดนโยบาย (4) การขาดความร่วมมือและความจริงใจที่มีต่อนโยบาย การขาดความร่วมมือและความจริงใจที่มีต่อนโยบายของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายมารับผิดชอบให้นำนโยบายไปปฏิบัติ

3.2 การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับจุลภาค

การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับจุลภาค คือ การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องนำการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ ทั้งในด้านการใช้การสื่อสารเพื่อชักนำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา เช่น การใช้หอกระจายข่าวสารเป็นช่องทางเสริมสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน อันนำมาสู่การมีส่วนร่วมในงานพัฒนา รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการหอกระจายข่าว อันนำมาสู่การเสริมสร้างพลังชุมชนในที่สุด

ในการดำเนินงานพัฒนาจำเป็นที่จะต้องนำการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามนัยยะที่หนึ่งที่ใช้การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เช่น การแลกเปลี่ยนหรือแสดงความคิดเห็นทั้งในระดับกลุ่มที่มีรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ และในที่ประชุมซึ่งมีรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ หรือการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามนัยยะที่สองที่เปิดให้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมในตัวสื่อชุมชนและใช้สื่อชุมชนนั้นกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความสนใจและ

เข้าร่วมงานพัฒนา เช่น การใช้สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้หอกระจายข่าวในการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลในการเข้าร่วมงานพัฒนาในที่สุด

การสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดระบบการสื่อสารให้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนานั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองตามยถากรรม แต่เป็นการสื่อสารที่ต้องการความเสียสละจากผู้ร่วมสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นด้านสติ ปัญญา แรงกายและแรงใจดังที่ได้เสนอไปแล้วในช่วงแรก นอกจากนั้นในการวางแผนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการวิจัยหรือสำรวจชุมชน เนื่องจากในแต่ละชุมชนย่อมมีบริบทที่แตกต่างกัน และบริบทชุมชนที่แตกต่างกันเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ในแต่ละชุมชนให้มีความแตกต่างกัน

การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับระดับจุลภาค ประกอบด้วย 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 สร้างการมีส่วนร่วมในการระดมพลัง เมื่อหน่วยงานยอมรับว่าแนวทาง/แผนงาน/โครงการ จากส่วนกลางมีความเหมาะสม ตรงกับวัตถุประสงค์และหน้าที่หลักของหน่วยงานหรือสนองต่อความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น ก็จะต้องหาความสนับสนุนจากสมาชิกในหน่วยงาน บุคคลสำคัญและองค์กรอื่นในท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนดแผนงานหรือโครงการของท้องถิ่น

ชั้นที่ 2 ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือสร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจน ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในหน่วยงานให้เข้ากับแผนงานหรือโครงการ หรือปรับแผนงานหรือโครงการให้เข้ากับพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในหน่วยงาน

ชั้นที่ 3 ใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นปึกแผ่น/ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน กล่าวคือ เมื่อแนวทางของนโยบายได้รับการยอมรับเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานเต็มใจที่จะดำเนินงานตามนโยบายในลักษณะของงานประจำ ยังจำเป็นต้องใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่นโยบายหรือสร้างความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานตามนโยบาย เพื่อให้ผู้บริหารใช้แนวความคิดพัฒนาองค์การ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกผูกพันและยอมรับโครงการตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

3.3 การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ

หลักพุทธธรรมและกลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายมาผสมผสานเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษา คือ วิสัยทัศน์ที่เป็นจุดยึดมั่นร่วมกันขององค์กรทำให้การตัดสินใจต่างๆ มีความสอดคล้องกันและทำให้องค์กรโดยรวมมุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน ดังนั้น กลยุทธ์การนำนโยบายสู่การปฏิบัติจึงเป็นวิธีการ/เทคนิค ที่ทำให้เกิดการนำเอานโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยนำหลักพุทธธรรม คือ อปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับหลักพุทธธรรม โดยมีกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ 1) กลยุทธ์การเผยแพร่ข่าวสารนโยบาย โดยอาศัยสื่อต่างๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิวแผ่นพับ เป็นต้น 2) กลยุทธ์ด้านผู้นำและผู้มีอำนาจ 3) กลยุทธ์การจัดองค์การบริหารและประสานงานที่บูรณาการลดหลั่นกัน ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับหมู่บ้าน บริหารการปฏิบัติงานโดยคณะบุคคลประกอบด้วยผู้แทนที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน ร่วมเป็นกรรมการในกลไกของโครงสร้างองค์การบริหารและประสานงานแต่ละระดับ 4) กลยุทธ์การประชุมอบรมหรือการสัมมนาปัญหา 5) กลยุทธ์การใช้เอกสารค้นคว้าคู่มือปฏิบัติงาน 6) กลยุทธ์ในการออกตรวจเยี่ยม 7) กลยุทธ์การตรวจสอบควบคุม กำกับดูแลและประเมินผล 8) กลยุทธ์การให้รางวัลและสิ่งตอบแทน

4. การนำไปใช้

4.1 การแผน กำหนดแนวคิดและหลักการเพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาและระดมความคิด กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม กำหนดกิจกรรม วิธีการ และเครื่องมือในการพัฒนา

4.2 การดำเนินงาน นำแนวคิดและหลักการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงความแตกต่างในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ

4.3 การประเมินผล แบ่งระยะการประเมินเป็นก่อน/ระหว่าง/หลังการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและทุกฝ่ายในการประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภากาการศึกษา

5. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 1) การสื่อสารมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Standard and Objectives) 2) ทรัพยากรของนโยบาย (Policy Resources) 3) การสื่อสารระหว่างองค์กร และการบังคับให้เป็นไปตามนโยบาย 4) ศักยภาพของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หรือบุคคลที่สำคัญในกระบวนการของการนำ นโยบายไปปฏิบัติ 5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง 6) สภาพแวดล้อมภายนอก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ สำหรับสภากาการศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนากลไกและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งการสื่อสารแนวดิ่งและการสื่อสารแนวระนาบ เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ได้รับการตอบสนองและร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจึงภายใต้ แผนนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การนำไปใช้ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรพร เอรารวรรณ (2560, หน้า 3-19) ที่ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอตามเป้าหมายเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยคนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะเชิงวิชาชีพมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมาย และฐานหลักของการพัฒนาประเทศ พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภท และการปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่พระมหาญาณวิวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, อชิรญา ภูพงศกร (2559, หน้า 30-46) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

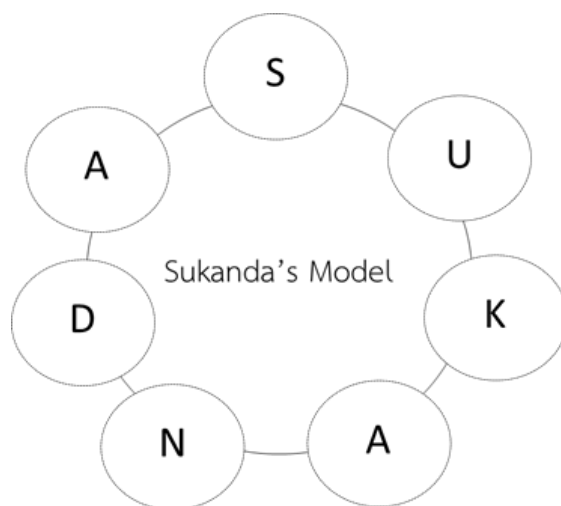

แห่งชาติ มีนโยบายการศึกษา คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้าง ศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีนโยบายการศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม และจริยธรรม ด้วยการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็กทั้งในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐให้มี มาตรฐานสอดคล้องกับภูมิสังคม และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง พัฒนาการของเด็กเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ีระหว่างคนสามวัย 2) ส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจ ในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน 3) เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรง ตามวิชาที่สอน มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและยกย่องครูเพื่อศิษย์และหรือครูสอนดี จัดให้มี ระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) พัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่วัฒนธรรมการ เกื้อกูลเสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิด ความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้างพร้อมรับทุกความคิดเห็น และการปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์มี ระเบียบวินัย

ผู้วิจัยได้นำหลักพุทธธรรมสำคัญ คือ อปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพราะหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญอย่างเดียว สอดคล้องกับแนวคิดของพระ พรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2556, หน้า 211-213) ที่เสนอไว้ว่า อปริหานิยธรรม 7 ของกษัตริย์วชิ หรือ วชิออปริหานิยธรรม 7 ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือ ผู้บริหารบ้านเมือง ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า : พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียง กันทำกิจทั้งหลาย 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตาม หลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววชิชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลาย ให้ อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำครวญใจ 6) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดจน อนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวชิชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำ แก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรมานไป 7) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ซึ่งหมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดของหลักพุทธธรรม และพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดด้านกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงนำมาผสมผสานเป็นแนวคิดในการ วิเคราะห์ผลการศึกษารวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน แผนการศึกษาแห่งชาติต่อไป ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องพิจารณา เลือกใช้กลยุทธ์ดังกล่าวด้วยให้มีความถูกต้องและละเอียดรอบคอบตามความเหมาะสม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นผลสมผสานการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ Sukanda's Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้การวิจัย คือ Sukanda มีหลักการสำคัญ ดังนี้

S = Stakeholders/Social Context การให้ความสำคัญต่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในทุกระดับ ตลอดจนบริบททางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในท้องถิ่นไปจนถึงสิ่งแวดล้อม

U = Unity การมีเอกภาพในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการดำเนินงานด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

K = Knowledge/know-how ให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ความชำนาญ วิธีการ ตลอดจนผู้มีศักยภาพในการดำเนินงานที่หลากหลาย

A = Access / Active การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้าถึง (Access) โอกาสในการเสนอแนะความคิดเห็นและสามารถร่วมพิจารณาหรือตัดสินใจ (Active) ต่อประเด็นต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน

N = New Media/ New Technology ให้มีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ (New Media) และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (New Technology) มาพัฒนาเป็นช่องทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

D = Dialogue/ Digest/ Decentralize ให้ความสำคัญต่อการปรึกษาหารือในเชิงสร้างสรรค์ ลดภาระงานต่างๆ และความยุ่งยากซับซ้อนของขั้นตอนหรือเนื้อหาต่างๆ ให้ทุกอย่างสามารถแจ่มแจ้ง ทำความ

เข้าใจได้ง่ายแก่ทุกภาคส่วน รวมถึงให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจในการดำเนินงานสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้การดำเนินงานมีเอกภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

A = Alternative/ Acknowledged การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมต้องเปิดกว้างต่อรูปแบบและวิธีการคิดที่แปลกใหม่ โดยนำแนวคิดเรื่องหลักพุทธธรรมมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญต่อหลักการพัฒนาที่หลากหลายไม่ยึดติดต้นแบบการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ขณะเดียวกันการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังต้องมีบทบาทอย่างแท้จริง กล่าวคือ มีอิทธิพลและสร้างผลกระทบให้เป็นที่ยอมรับแก่หน่วยงานทุกระดับไม่ว่าหน่วยงานส่วนกลาง ระดับภูมิภาค หรือเขตพื้นที่ก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาเป็นคู่มือการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ด้วยการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมให้การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรสร้างโอกาสและช่องทางสื่อสารเพื่อเปิดรับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติในระดับปฏิบัติการต่างๆ เพื่อให้มีองค์ความรู้ด้านการขับเคลื่อนนโยบายอย่างจริงจัง

2.2 การศึกษาวิจัยต่อไปควรขยายกลุ่มประชากรไปสู่องค์กรในระดับปฏิบัติการต่างๆ เพื่อให้มีองค์ความรู้ด้านการขับเคลื่อนนโยบายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บ้านจอมยุทธ์. (2563). อปริหานิยธรรม 7. แหล่งที่มา https://www.baanjomut.com/library_3/extension-3/aparihaniya/index.html สืบค้นเมื่อ 5 ม.ค. 2563
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตพัฒโน, อชิรญา ภู่งงศกร. (2559). นโยบายการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 3(3). 30-46.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วรารพร เอรารวรรณ. (2560). การติดตามและประเมินผลการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559). วารสารวิจัย มสท สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 13(3). 3-19.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Thomus Tufte and Paolo Mefaloputlos. (2009). **Participatory Communication A Pratical Guide**. Washington DC: The World Bank.
- United Nations. (1983). **Popular participation as a strategy for promoting community level action and nation development**. New York: United Nations.